

**PROCEDURY POSTĘPOWANIA NAUCZYCIELI
I INNYCH PRACOWNIKÓW W SYTUACJI
PODEJRZENIA LUB UJAWNIENIA
CYBERPRZEMOCY W ZESPOLE SZKÓŁ NR 1
IM. STANISŁAWA STASZICA W NOWOGARDZIE**

PODSTAWA PRAWNA

*Ustawy z dnia 7 września 1991 o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.)
Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 roku Prawo oświatowe; Kodeksu karnego: zniewaga (art. 216 k.k.),
zniesławienie (art. 212 k.k.), włamanie, przestępstwa przeciwko ochronie informacji (art. 265, 267 i
268a k.k.), groźby (art. 190 i 191 k.k.) Kodeksu wykroczeń: nękanie (art. 197 k.w.)*

WSTĘP

Zjawisko cyberprzemocy to przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych. Podstawowe formy zjawiska to: nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem sieci, publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem sieci oraz podszywanie się w sieci pod kogoś wbrew jego woli.

POSTANOWIENIA OGÓLNE

Głównym celem działań profilaktycznych szkoły w zakresie przeciwdziałania zjawisku cyberprzemocy jest ograniczenie lub całkowite wyeliminowanie zachowań agresywnych lub przemocowych, realizowanych przy użyciu technologii informacyjnych i komunikacyjnych w szkole oraz poza szkołą, a także zapobieganie tego rodzaju problemom.

Szkoła prowadzi działania profilaktyczne uświadamiające całą społeczność szkolnej (uczniom, rodzicom, nauczycielom i innym pracownikom szkoły) zasady korzystania i zagrożenia płynące z użytkowania różnych technologii komunikacyjnych.

W szkole podejmuje się interwencję w każdym przypadku ujawnienia lub podejrzenia cyberprzemocy.

Niniejsze procedury zawierają zasady postępowania nauczycieli i innych pracowników szkoły w sytuacji podejrzenia lub ujawnienia cyberprzemocy.

OPIS PROCEDURY REAGOWANIA SZKOŁY NA UJAWNIECIE CYBERPRZEMOCY

Ustalenie okoliczności zdarzenia. Wszystkie przypadki przemocy, a więc także przemocy z wykorzystaniem mediów elektronicznych, powinny zostać właściwie zarejestrowane i udokumentowane.

Jeśli wiedzę o zajściu posiada nauczyciel nie będący wychowawcą, powinien przekazać informację wychowawcy klasy, który informuje o fakcie pedagoga/psychologa szkolnego i dyrektora.

Pedagog/psycholog szkolny i dyrektor wspólnie z wychowawcą powinni dokonać analizy zdarzenia i zaplanować dalsze postępowanie. (zgłosić do organów ścigania, rodziców jeżeli dany poszkodowany jest tym zainteresowany).

Do zadań szkoły należy także ustalenie w miarę możliwości okoliczności zdarzenia i ewentualnych świadków. Warto zadbać o udział nauczyciela informatyki w procedurze interwencyjnej, szczególnie na etapie zabezpieczania dowodów.

Zabezpieczenie dowodów.

Wszelkie dowody cyberprzemocy powinny zostać zabezpieczone i odnotowane. Należy zanotować datę i czas otrzymania materiału, treść wiadomości oraz, jeśli to możliwe, dane nadawcy (nazwę użytkownika, adres e-mail, numer telefonu komórkowego, itp.) lub adres strony www, na której pojawiły się szkodliwe treści czy profil.

Takie zabezpieczenie dowodów nie tylko ułatwi dalsze postępowanie dostawcy usługi (odnalezienie sprawcy, usunięcie szkodliwych treści z serwisu), ale również stanowi materiał, z którym powinny się zapoznać wszystkie zaangażowane w sprawę osoby: dyrektor i pedagog/psycholog szkolny, rodzice, a wreszcie policja, jeśli doszło do złamania prawa.

Działania wobec sprawcy przemocy

W przypadku, gdy sprawca cyberprzemocy jest znany i jest on uczniem szkoły, pedagog/psycholog szkolny pełniący w szkole rolę koordynatora działań wychowawczych wobec uczniów wymagających szczególnej uwagi, powinien podjąć dalsze działania:

Rozmowa z uczniem-sprawcą przemocy o jego zachowaniu:

- celem rozmowy powinno być ustalenie okoliczności zajścia, wspólne zastanowienie się nad jego przyczynami i poszukanie rozwiązania sytuacji konfliktowej;
- sprawca powinien otrzymać jasny i zdecydowany komunikat o tym, że szkoła nie akceptuje żadnych form przemocy; należy omówić z uczniem skutki jego postępowania i poinformować o konsekwencjach regulaminowych, które zostaną wobec niego zastosowane;
- sprawca powinien zostać zobowiązany do zaprzestania swojego działania i usunięcia z Sieci szkodliwych materiałów;
- ważnym elementem rozmowy jest też określenie sposobów zadośćuczynienia wobec ofiary cyberprzemocy;
- jeśli w zdarzeniu brała udział większa grupa uczniów, należy rozmawiać z każdym z nich z osobna, zaczynając od lidera grupy;
- nie należy konfrontować sprawcy i ofiary cyberprzemocy.

Powiadomienie rodziców sprawcy i omówienie z nimi zachowania dziecka:

- rodzice sprawcy powinni zostać poinformowani o przebiegu zdarzenia i zapoznani z materiałem dowodowym, a także z decyzją w sprawie dalszego postępowania i podjętych przez szkołę środków dyscyplinarnych wobec ich dziecka;
- w miarę możliwości należy starać się pozyskać rodziców do współpracy i ustalić jej zasady;
- warto wspólnie z rodzicami opracować projekt kontraktu dla dziecka, określającego zobowiązania ucznia, rodziców i przedstawiciela szkoły oraz konsekwencje nieprzestrzegania przyjętych wymagań i terminy realizacji zadań zawartych w umowie.

Zastosowanie środków dyscyplinarnych wobec sprawcy przemocy:

- Cyberprzemoc powinna podlegać sankcjom określonym w wewnętrznych przepisach szkoły. Szkoła może jednak wprowadzić dodatkowe środki zapobiegawcze (np. czasowy zakaz korzystania ze szkolnej pracowni komputerowej w czasie wolnym i przynoszenia do szkoły akcesoriów elektronicznych, itp.)

Objęcie sprawcy opieką psychologiczno-pedagogiczną:

- praca ze sprawcą powinna zmierzać w kierunku pomocy uczniowi w zrozumieniu konsekwencji swojego zachowania, w zmianie postawy i postępowania ucznia, w tym sposobu korzystania z nowych technologii.
- jeśli szkoła posiada odpowiednie warunki, pomoc psychologiczna może być udzielona sprawcy na terenie szkoły;
- w uzasadnionym przypadku można w toku interwencji zaproponować uczniowi (za zgodą rodziców) skierowanie do specjalistycznej placówki i udział w programie terapeutycznym.

Działania wobec ofiary cyberprzemocy

A. Wsparcie psychiczne;

- Podczas rozmowy z uczniem - ofiarą cyberprzemocy:
 - zapewnij go, że dobrze zrobił, mówiąc Ci o tym, co się stało.
 - powiedz, że widzisz i rozumiesz, że jest mu trudno ujawnić to, co go spotkało.
 - powiedz mu, że nikt nie ma prawa tak się zachowywać wobec niego.
 - zapewnij go, że szkoła nie toleruje żadnej formy przemocy i że postarasz się mu pomóc, uruchamiając odpowiednie procedury interwencyjne.
 - bądź uważny na pozawerbalne przejawy uczuć dziecka - zażenowanie, skrępowanie, wstyd, lęk, przerażenie, smutek, poczucie winy.

B. Porada;

Poradź uczniowi, aby:

- nie utrzymywał kontaktu ze sprawcą, nie odpowiadał na maile, telefony, itp.
- nie kasował dowodów: e-maili, SMS-ów, MMS-ów, zdjęć, filmów i przedstawił je Tobie lub innej osobie dorosłej.
- zastanowił się nad zmianą swoich danych kontaktowych w komunikatorach, zmianą adresu e-mail, numeru telefonu komórkowego, itp.

- jeśli korzysta z komunikatora, to ustawił go tak, żeby nikt spoza listy kontaktów nie mógł się z nim kontaktować.

C. Monitoring;

Po zakończeniu interwencji warto monitorować sytuację ucznia sprawdzając, czy nie są wobec niego podejmowane dalsze działania przemocowe bądź odwetowe ze strony sprawcy.

Rodzice dziecka będącego ofiarą cyberprzemocy powinni być poinformowani o problemie i otrzymać wsparcie i pomoc ze strony szkoły. W rozmowie z nimi pedagog lub wychowawca przedstawiają kroki, jakie zostały podjęte w celu wyjaśnienia zajścia oraz zapewnienia bezpieczeństwa poszkodowanemu uczniowi, a także, jeśli to wskazane, zaproponować rodzicom i dziecku pomoc specjalisty (psychologa, pedagoga).

Ochrona świadków zgłaszających zdarzenie

Ważne jest, by w wyniku interwencji nie narazić ich na zemstę i groźby ze strony sprawcy. Osoba, której uczeń zaufał, informując o jakimkolwiek akcie przemocy, a więc także cyberprzemocy, ma obowiązek postępować tak, by swoim zachowaniem i działaniem nie narazić świadka zgłaszającego problem.

Postępowanie interwencyjne wymaga od wyjaśniającego sprawę dyskrecji i poufnego postępowania. Występowaniu w roli świadka często towarzyszą dramatyczne przeżycia - uczniowie boją się, że sami również mogą stać się obiektem prześladować, obawiają się etykiety donosiciela. Wobec takiego ucznia pedagog powinien wzbudzić swoim zachowaniem zaufanie oraz poczucie bezpieczeństwa, wykazać zrozumienie i empatię.

Niedopuszczalne jest konfrontowanie świadka ze sprawcą, jako metoda wyjaśniania sprawy, czy ostentacyjne wywoływanie go z lekcji celem złożenia zeznań, ze względu na bezpieczeństwo i nie narażanie go na odwet ze strony agresora. Niezadbanie o tego rodzaju podstawowe zasady bezpieczeństwa może sprawić, że następnym razem uczeń nie podejmie działań na rzecz obrony słabszych i pokrzywdzonych i nie zgłosi zagrażającego zdarzenia.

Jak zachować się wobec świadka zgłaszającego cyberprzemoc:

- Powiedz, że dobrze zrobił, zgłaszając fakt przemocy.
- Powiedz, że wymagało to od niego wiele odwagi.
- Zapewnij o swojej dyskrecji.
- Nie ujawniaj jego danych, jeśli nie jest to konieczne (np. gdy sprawa została zgłoszona na policję).
- Pod żadnym pozorem nie konfrontuj go ze sprawcą.
- Zadbaj o jego bezpieczeństwo, nie upubliczniając jego udziału w sprawie.

Sporządzenie dokumentacji z zajścia

Pedagog/psycholog szkolny zobowiązany jest do sporządzenia notatki służbowej z rozmów ze sprawcą, poszkodowanym, ich rodzicami oraz świadkami zdarzenia. Dokument powinien zawierać datę i miejsce rozmowy, personalia osób biorących w niej udział i opis ustalonego przebiegu wydarzeń. Jeśli rozmowa przebiegała w obecności świadka (np. wychowawcy) powinien on podpisać notatkę po jej sporządzeniu. Jeśli zostały zabezpieczone dowody cyberprzemocy, należy je również włączyć do dokumentacji pedagogicznej (wydruki, opis, itp.).

Powiadomienie sądu rodzinnego i policji

Wiele przypadków cyberprzemocy nie wymaga powiadomienia sądu rodzinnego czy policji i powinno być rozwiązywane przy użyciu dostępnych szkole środków wychowawczych. Istnieją jednak sytuacje, gdy konieczne staje się zgłoszenie sprawy do sądu rodzinnego.

Jeśli rodzice sprawcy cyberprzemocy odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a uczeń nie zaniechał dotychczasowego postępowania dyrektor szkoły powinien pisemnie powiadomić o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny, szczególnie jeśli do szkoły napływają informacje o innych przejawach demoralizacji dziecka.

Podobnie, w sytuacji, gdy szkoła wykorzysta wszystkie dostępne jej środki wychowawcze (rozmowa z rodzicami, konsekwencje regulaminowe wobec ucznia, spotkania z pedagogiem /psychologiem itp.), a ich zastosowanie nie przynosi pożądanych rezultatów, dyrektor powinien

zwrócić się do sądu rodzinnego z zawiadomieniem o podjęcie odpowiednich środków wynikających z ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich.

W przypadku szczególnie drastycznych aktów agresji z naruszeniem prawa, dyrektor szkoły zobowiązany jest zgłosić te fakty policji.

Poważne przypadki cyberprzemocy, przebiegające z naruszeniem prawa (np. groźby karalne, propozycje seksualne, publikowanie nielegalnych treści, itp.) powinny bezwzględnie zostać zgłoszone na policję.

Zgłoszenia dokonuje dyrektor szkoły.

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

Niniejsze procedury mogą być zmienione uchwałą Rady Pedagogicznej. Procedury wchodzi w życie z dniem ich uchwalenia.